

ใบความรู้ที่ ๓ เรื่อง การวิเคราะห์ผู้ฟัง
วิชา ท๓๐๒๐๒ การพูดต่อที่ประชุมชน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ชื่อ - นามสกุล .....ชั้น.....เลขที่.....

ผลการเรียนรู้

๑. วิเคราะห์ผู้ฟังและสถานการณ์การพูดได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผู้ฟังและสถานการณ์การพูด เพื่อให้การพูดสัมฤทธิ์ผล

หลังจากที่นักเรียนศึกษาเรื่องนี้แล้ว

นักเรียนสามารถวิเคราะห์ผู้ฟังและสถานการณ์การพูด เพื่อนำไปเตรียมการพูดให้สัมฤทธิ์ผลได้

การวิเคราะห์ผู้ฟังและสถานการณ์การพูด

การพูดจะได้ผลดีหรือไม่เพียงไรนั้นมิได้อยู่กับผู้พูดฝ่ายเดียว เพราะถึงแม้ผู้พูดจะมีความรู้ความสามารถดีเด่นเพียงใดก็ตาม หากมีรู้จักผู้ฟังของตนว่าชอบอย่างไร สนใจอะไร หรือไม่รู้เกี่ยวกับสถานการณ์ในการพูดครั้งนั้น ผู้พูดจะไม่ประสบผลสำเร็จเลย ฉะนั้นผู้พูดที่ดีจึงควรรู้จักวิเคราะห์ผู้ฟังและสถานการณ์การพูดเสียก่อน

การวิเคราะห์ผู้ฟัง

ผู้ฟังเป็นส่วนสำคัญในการพูด ถ้าประสงค์ให้การพูดประสบผลดี ผู้พูดต้องเข้าใจผู้ที่จะไปพูดด้วยเสียก่อน ดังนั้น จึงควรรู้จักวิเคราะห์ผู้ฟังในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑. อายุ

คนที่อายุต่างกัน ความรู้สึกนึกคิด ความสนใจ ย่อมจะแตกต่างกัน เช่น ถ้าเป็น “เด็ก” จะต้องพูดเรื่องสนุกสนานมีตลกขบขันประกอบ ไม่เป็นวิชาการจบเกินไป และช่วงเวลาทีพูดก็ไม่ควรนานนัก เพราะความสนใจของเด็กมีช่วงสั้น

ถ้าเป็นหนุ่ม “หนุ่มสาว” อาจนิยมไปในทางที่เป็นความสวยงามหรืออุดมการณ์สูงส่ง ก็ต้องพูดแบบเร้าอารมณ์ ขวนฝืน ตื่นเต้น และทันสมัย

ส่วนวัย “กลางคน” จะต้องพูดแบบมีเหตุผลมีผล มีน้ำหนัก ชักจูงใจผู้ฟังให้เห็นคล้อยตาม เพราะวัยนี้มีความคิดอ่านกว้างขวาง หวังสร้างอนาคตให้เป็นปึกแผ่น ไม่ชอบฟังอะไรที่ไร้สาระ

พอถึงวัย “ชรา” ส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มไปในทางเอาจริงเอาจัง เต็มไปด้วยเหตุผลและอนุรักษนิยม ประกอบกับเป็นผู้มีประสบการณ์มาก ยึดคุณธรรมเป็นหลัก พูดให้คนวัยนี้ฟังจึงควรพูดเรื่องธรรมะธัมโม เรื่องลูกหลาน เรื่องงานอดิเรก หรือเรื่องการรักชาติวัฒนธรรมที่ดีงาม เป็นต้น

แต่หากผู้พูดต้องพูดให้คนหลายกลุ่มฟัง เช่น มีทั้งเด็ก หนุ่มสาว กลางคน ผู้สูงอายุ ก็คงจะต้องพูดเรื่อง
ที่ทุกคนฟังได้ เช่น เรื่องผู้ลี้ภัย น้ำตาลขาดตลาด การตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น

๒. เพศ

หญิงกับชายมีความสนใจแตกต่างกัน หญิงสนใจเรื่องสังคมชั้นสูง ดาราภาพยนตร์โทรทัศน์ แฟชั่น
ศิลปะ ดนตรีและวรรณคดี ส่วนผู้ชายสนใจเรื่องการทำมาหากิน การเมือง กีฬา การผจญภัย เครื่องยนต์
กลไก เทคโนโลยี เป็นต้น

ก่อนพูดจึงต้องรู้เสียก่อนว่า จะพูดให้เพศไหนฟัง ถ้ามีทั้ง ๒ เพศ ปะปนกัน ก็ควรเลือกเรื่องพูดให้
เหมาะแก่บรรยากาศ เช่น การเป็นสามีภรรยาที่ดี หนุ่มสาวในยุคปัจจุบัน เป็นต้น มีข้อน่าสังเกตว่า ผู้ชายมี
จิตใจหนักแน่น มีเหตุผล เวลาพูดจึงต้องมีคำพูดที่แสดงให้เห็นจริงเชื่อถือได้ เพราะชายจูงใจยากกว่าหญิง
ส่วนเวลาพูดกับหญิงควรใช้คำพูดสุภาพกว่าชาย เพราะหญิงเป็นเพศที่อยู่ในระเบียบวินัย อ่อนไหวง่าย
และไม่นิยมคำพูดที่ค่อนข้างหยาบค้าย

๓. ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาไม่ได้เป็นเครื่องวัดปัญญาของคน แต่ก็พอใช้เป็นแนวทางทั่ว ๆ ไปได้ว่า คนมี
การศึกษาสูงจะต้องพูดด้วยเหตุผล จะพูดเป็นวิชาการมาก ๆ ก็ได้ ส่วนคนที่มีการศึกษาน้อยต้องเน้นด้าน
อารมณ์และความเชื่อมากกว่าและไม่ควรใช้คำพูดที่เป็นศัพท์ยากจนเกินไป หรือเป็นวิชาการ เพราะจะทำให้ฟัง
ไม่รู้เรื่องหรือไม่น่าสนใจ

๔. อาชีพ

ผู้พูดที่ดีจะต้องรู้อาชีพของผู้ฟัง เพื่อจะได้สามารถเลือกหัวข้อ ใจความตัวอย่างและถ้อยคำให้เหมาะ
กับอาชีพ โดยต้องดูสิ่งที่ผู้ฟังคุ้นเคยและสนใจ คนเรามีอาชีพอย่างไร มักจะภูมิใจ เชี่ยวชาญ และให้ความสนใจ
เกี่ยวกับอาชีพของตนอยู่มาก

๕. ท่าทีของผู้ฟังต่อเรื่องที่จะพูด

ผู้ฟังจะเชื่อในเรื่องตนอยากเชื่ออยู่แล้วและมักจะสนใจเรื่องที่ตนสนใจอยู่แล้ว ผู้พูดจึงควรเตรียมการ
พูดให้ถูกจุดที่ผู้ฟังสนใจจะทำให้การพูดได้ผลหรือได้ประโยชน์ เช่น ผู้ฟังกำลังสนใจเรื่องการประหยัด
หากเราพูดเรื่องการออมทรัพย์และการใช้จ่ายอย่างประหยัด ผู้ฟังจะมีแนวโน้มให้ติดตามฟังจนจบรายการ
หรือไปพูดกับเด็กวัยรุ่นก็ต้องพูดเรื่องราวความรัก แฟชั่น การเข้ากับเพื่อน ฯลฯ หากไปพูดกับวัยรุ่นเรื่องการ
ทำป่าไม้ การทำฝนเทียม วัยรุ่นจะไม่สนใจที่จะฟังเท่าเรื่องแรก ๆ ที่กล่าวมา

๖. ท่าทีของผู้ฟังต่อผู้พูด

ถ้าผู้ฟังสนใจเชื่อถือกิตติศัพท์ของผู้พูดจะทำให้มีความเคารพหรือเลื่อมใสมากกว่าคนอื่น ถ้าผู้ฟังคิดว่า
ผู้พูดเป็นตัวตลกโปกฮา ผู้ฟังอาจจะชอบ แต่ก็คงได้แต่ชอบ ส่วนจะเชื่อถือเรื่องที่พูดคงน้อยเพราะคิดว่าเป็น
ตัวตลกเสียแล้ว นอกจากนี้มีข้อคิดว่าถ้าผู้ฟังไม่สนิทสนมกับผู้พูดมาก่อนอาจจะสร้างความเลื่อมใสได้ดีกว่า คือ
จะสนิทหลังการพูดแล้วจึงไม่สู้กระไรนัก แต่ไม่ควรคลุกคลีตีโมงกับผู้ฟังก่อนการพูด เพราะอาจจะแสดงอาการ
หรือลักษณะที่ทำให้หมดศรัทธาตั้งแต่ยังไม่ทันขึ้นเวที

การวิเคราะห์สถานการณ์การพูด

การที่จะพูดให้ได้ดีนั้น สิ่งแวดล้อมก็เป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
เกี่ยวกับสถานการณ์ในการพูด เพราะบางทีการพูดเหมาะสมกับสถานการณ์แต่สิ่งแวดล้อมกลับไม่อำนวยให้
ได้ สถานการณ์ที่ผู้พูดควรรู้ มีดังนี้

๑. โอกาสนั้นเป็นโอกาสอย่างไร มีความมุ่งหมายอย่างไร

เพื่อจะได้ไม่พูดผิดที่โอกาส อย่างน้อยผู้พูดควรจะทราบแน่ชัดว่าไปพูดในการพูดในงานอะไร เช่น งานฉลองปริญญาบัตร งานสมรส งานวันเกิด งานประชุมทางวิชาการ เป็นต้น เพื่อจะได้สามารถเตรียมเนื้อหาหรือตัวอย่างให้ถูกอารมณ์ผู้ฟังและเหมาะสมกับโอกาสนั้น ๆ

มีรายการอื่น ๆ อีกหรือไม่ ต้องทราบก่อนพูดว่ารายการก่อนหลังของเราเป็นการพูดของใคร เรื่องอะไร จะได้ไม่พูดซ้ำกับเขา หรือถ้ารายการอื่นที่ไม่เกี่ยวกับกับการพูด เช่น ดนตรี การแข่งกีฬา ฯลฯ ย่อมจะทำให้ผู้ฟังเสียสมาธิในการฟังได้ เช่น ถ้าต้องพูดระหว่างรายการแสดงมายากลกับดนตรี ย่อมยากที่จะเรียกความสนใจได้เต็มที่ ผู้พูดต้องใช้ความสามารถพิเศษ

๒. เวลาที่กำหนดให้

เวลาที่มีความสำคัญต่อการเตรียมพูดให้เหมาะสม ถ้าเลือกเรื่องได้ ควรเลือกเรื่องที่สามารถพูดให้พอดีเวลาที่กำหนดไว้ ไม่ควรเลือกเรื่องที่มีขอบเขตกว้างเกินไป

ถ้าเวลาที่กำหนดให้สั้นมากก็เลือกพูดแต่เนื้อความสำคัญ พูดช้า ๆ แต่ชัดเจนดีกว่าพูดเร็ว ๆ แล้วพยายามยัดเยียดเนื้อหาให้คนฟัง ในที่สุดคนฟังจะเข้าใจอะไรไม่ได้เลย การพูดในเวลานั้นจึงต้องพูดแบบย่อความซึ่งต้องใช้เวลาเตรียมมากกว่าปกติ แล้วจะทำให้ได้ด้นั้นไม่ใช่ของง่าย

การวิเคราะห์ความมุ่งหมายในการพูด

ผู้พูดควรวิเคราะห์ความมุ่งหมายในการพูด เพื่อพิจารณาประกอบสถานการณ์ในการพูด ดังต่อไปนี้

๑. ความมุ่งหมายทั่วไป ต้องพูดให้คนสนใจ เข้าใจ ประทับใจ ได้แก่

๑.๑ ความเข้าใจ ต้องระลึกลึกเสมอว่า คนเรามีระดับความเข้าใจต่างกันแม้แต่ในสิ่งเดียวกัน ฉะนั้นอย่าใช้คำพูดที่สร้างความเข้าใจผิดได้ หรือใช้เนื้อหาที่ไม่ชัดเจน

๑.๒ ความประทับใจ ความประทับใจต่อความเข้าใจที่ชัดเจนแจ่มแจ้งเห็นภาพ ซึ่งอาจจะได้คำคม ข้อความที่ลึกซึ้ง นิทานเร้าอารมณ์ อุปมาอุปไมย เป็นต้น

๑.๓ การจี้อารมณ์ของผู้ฟัง เป็นการพูดที่มีความมุ่งหมายให้ผู้ฟังเชื่อ รู้สึก และกระทำตามที่ต้องการด้วยการจี้อารมณ์ของผู้ฟัง ซึ่งมักจะเห็นได้ชัดตอน “สรุป”

๒. ความมุ่งหมายเฉพาะ ได้แก่

๒.๑ ให้ข่าวสาร เพื่อเพิ่มพูนความรู้ เชาวน์ปัญญา และความเข้าใจแก่ผู้ฟัง

๒.๒ เพื่อให้ความบันเทิง มักจะพูดหลังอาหารหรือจัดขึ้นเพื่อเป็นการพักผ่อน อาจใช้วิธีเล่านิทาน อุทาหรณ์ เป็นการเรียนรู้ด้วยความบันเทิง

๒.๓ เพื่อชักจูงใจ มุ่งหวังจะให้คนฟังเปลี่ยนใจ เห็นคล้อยตาม โดยการใช้การเร้าอารมณ์เป็นหลัก

